

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «**Забезпечення прав людини в
правоохоронній діяльності**» вибіркового компоненту
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність

Суми 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 8 від 14.08.2024р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 8 від 08.07.2024р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол № 7 від 13.08.2024р.

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол № 23 від 25.06.2024

Розробник:

Доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат наук з державного управління, доцент **Дементов В.О.**

Рецензенти:

1. Заступник начальника відділу ГУНП в Сумській області, майор поліції, кандидат юридичних наук **Романов В.О.**
2. Викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Лук'яненко С. В.**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин – 120 Кількість тем – 7	26__ Цивільна безпека ____; 262 Правоохоронна діяльність; ____ бакалавр ____	Цикл підготовки ____ - ____ (назва циклу) Навчальний курс ____ 1 ____ (номер) Семестр ____ 1 ____ (номер) Види підсумкового контролю: ____ залік ____
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання: Лекції – __24__; (години) Семінарські заняття – __-__; (години) Практичні заняття – __26__; (години) Лабораторні заняття – ____-__; (години) Самостійна робота – __70__; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – ____-____ (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – __-__-__ (кількість; № семестру)	заочна (дистанційна) форма навчання: Лекції – __6__; (години) Семінарські заняття – __-__; (години) Практичні заняття – __4__; (години) Лабораторні заняття – ____-__; (години) Самостійна робота – __110__; (години) Індивідуальні завдання: Курсова робота – ____-____ (кількість; № семестру) Реферати (тощо) – __-__-__ (кількість; № семестру)	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» є формування розуміння механізму та гарантії забезпечення прав людини, ознайомлення із конституційно-правовими засадами діяльності правоохоронців у забезпеченні прав людини, головними детермінантами порушень прав людини правоохоронними органами та шляхами їх усунення, а також сформувати стійке усвідомлення недопустимості катувань та жорстокого поводження в діяльності правоохоронних органів; формування у здобувачів вищої освіти позитивного мислення, зацікавленості у поглибленні і розширенні правознавчого світогляду, патріотизму, національної самосвідомості.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» є:

- засвоєння сукупності юридичних норм, які закріплюють систему прав і свобод людини і громадянина, їх гарантії, порядок здійснення правоохоронної діяльності та громадський контроль за нею;
- формування самостійного мислення, навичок аналізу національного законодавства України, що регулює основи правового становища особи, статус правоохоронних органів та їх посадових осіб, порядок здійснення правоохоронної діяльності, а також співставлення його з міжнародно-правовими стандартами у даній сфері;
- формування понятійного апарату, що використовується в межах національного законодавства й міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності, та вміння ним користуватися;
- поглиблення знань прикладного характеру, необхідних для належного виконання функціональних обов'язків;
- розвиток загальної політико-правової культури студента.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- сутність „людського виміру” в організації та здійсненні правоохоронної діяльності;
- зміст законодавства України та основних міжнародно-правових актів, що регламентують здійснення правоохоронної діяльності;
- систему та зміст основних прав і свобод людини і громадянина;
- підстави, форми та зміст обмежень прав людини, що допускаються національним законодавством та міжнародно-правовими актами в межах здійснення правоохоронної діяльності;
- основні види порушень прав людини, що найбільш часто виявляються у правоохоронній діяльності, та юридичні наслідки їх вчинення посадовими особами;
- порядок оскарження протиправних дій посадових осіб, що порушують права людини у процесі правоохоронної діяльності та відшкодування шкоди, завданої такими діями.

вміти:

- будувати професійну діяльність на засадах неухильного додержання прав людини;
- правильно тлумачити й застосовувати приписи національного законодавства та міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності;
- здійснювати юридичну кваліфікацію подій і явищ, що відбуваються у правоохоронній діяльності, з точки зору національних та міжнародно-правових стандартів прав людини;
- давати правову оцінку правових актів, що складаються у процесі професійної діяльності або надходять від інших органів та посадових осіб, з точки зору їх відповідності національним та міжнародним стандартам у галузі прав людини;
- самостійно поповнювати і поглиблювати свої знання, вивчати, обґрунтовувати і обстоювати свою правову позицію з точки зору національних та міжнародних стандартів прав людини;
- захищати права, свободи і законні інтереси громадян у власній правоохоронній діяльності.

Форма підсумкового контролю (залік).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4 кредити ECTS.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:	
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності
загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.</p> <p>ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p> <p>ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>

Спеціальні предметні) компетентності (СК)	<p>СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій.</p> <p>СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.</p> <p>СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК6. Здатність у межах своєї компетенції забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особи та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів.</p> <p>СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, у тому числі під час масових правопорушень, запобігати та протидіяти домашньому насильству.</p>
--	---

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. «Правоохоронна діяльність у демократичному суспільстві».

Правоохоронна діяльність: поняття та принципи. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини. Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення. Основні форми та методи діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Правовий статус, гарантії діяльності та відповідальність працівника поліції. Зміст державного контролю за діяльністю поліції. Нагляд органів прокуратури за діяльністю поліції та повноваження судових органів щодо здійснення контролю. Громадський контроль за здійсненням правоохоронної діяльності. Відомчий контроль за законністю діяльності правоохоронних органів. Багатоаспектний характер прав людини. Гуманізм – світоглядна основа прав людини. Права людини – як гуманізм сучасної епохи. Поняття гідності людини. Людська гідність як фундаментальна основа прав людини. Людина як найвища соціальна цінність. Права людини та їх забезпечення – універсальна ідея інтеграції

сучасного інформаційного суспільства, специфічна глобальна проблема. Міжнародні і національні причини актуалізації питання про права людини в нових історичних умовах. Права людини в діяльності правоохоронних органів.

Тема 2. Забезпечення прав людини в Україні.

Права людини в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Конституційний захист прав людини в Україні. Утвердження принципу пріоритетності невід'ємних прав людини у внутрішній і зовнішній політиці країни. Взаємна відповідальність громадянина і держави. Визнання пріоритету міжнародних норм в галузі прав людини у національному законодавстві України. Удосконалення діяльності органів держави по забезпеченню прав людини. Неурядові правозахисні організації України. Значення міжнародного права для реформування правової системи України. Розвиток національного законодавства в галузі забезпечення прав і свобод людини. Право громадян звертатися до міжнародних організацій з метою захисту своїх прав і свобод. Реалізація конституційного права громадян на звернення до міжнародних органів з захисту прав і свобод людини. Порядок звернення до Європейського Суду з прав людини. Діяльність України на міжнародній арені з метою забезпечення прав людини. Вступ України до Ради Європи. Україна і Європейський Суд з прав людини. Гуманітарна реформа як один із основних напрямів сучасної модернізації Основного Закону України. Особливості реалізації та впровадження гуманітарної реформи в Україні. Сучасні проблеми забезпечення прав людини в Україні.

Тема 3. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.

Основні напрямки міжнародного співробітництва в галузі прав людини. Поняття міжнародних стандартів з прав людини. Міжнародні принципи і норми в галузі захисту прав людини. Міжнародні конвенції з прав людини. Загальна Декларація прав людини. Міжнародна система захисту прав людини. Регіональне співробітництво держав у галузі прав людини. «Віденська декларація і Програма дій» (1993). Європейська (1950), Американська (1969), Африканська (1981) – регіональні конвенції з прав людини. Механізм розгляду індивідуальних скарг. Аналіз положень Конвенції про захист прав людини і основних свобод. Європейський Суд з прав людини в системі захисту прав громадян в Україні. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979 р.). Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.). Декларація ПАРЄ про поліцію (1979 р.). Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.). Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання (1975 р.). Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання (1984 р.). Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню у

будь-якій формі (1989 р.). Основні принципи поводження з ув'язненими (1990 р.). Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р.

Тема 4. «Заборона катувань у правоохоронній діяльності».

Національні та міжнародні стандарти у сфері свободи від катувань. Доктрина «мінімального рівня жорстокості». Рішення у справі «Ованесян проти Вірменії». Катування, нелюдське та таке поводження чи покарання, що принижує людську гідність. Форми забороненого поводження. Правила Міранди. Безумовна заборона поганого поводження. Кваліфікація поганого поводження. Докази та принципи доведення. Вичерпання національних засобів правового захисту. Погане поводження під час тримання під вартою. Застосування насильства під час затримання. Застосування засобів стримування. Умови утримання під вартою. Покарання. Призначення смертної кари. Смертна кара внаслідок несправедливого розгляду. Призначення кримінального покарання дитині. Тілесні покарання. Дисциплінарні покарання. Захист від поганого поводження з боку приватних осіб. Криміналізація поганого поводження та визначення складу злочину. Обов'язок здійснити розслідування (статті 3 та 13 Конвенції). Заходи по запобіганню поганому поводженню під вартою.

Тема 5. Свобода та особиста недоторканість у правоохоронній діяльності.

Право людини на свободу та особисту недоторканність: поняття, закріплення в національному законодавстві та підстави його обмеження. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність людини в діяльності судових і правоохоронних органів України (на основі практики Європейського суду з прав людини). Право на приватність: поняття та підстави його обмеження.

Тема 6. Особливості захисту і дотримання прав окремих категорій людей. Забезпечення права на свободу мирних зібрань».

Рівність, толерантність і недискримінація у правоохоронній діяльності. Принцип недискримінації у роботі правоохоронця. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Інтолерантність. Дискримінація. Ксенофобія. Мультикультуралізм. Особливості комунікації/поведінки працівника Національної поліції в сучасному мультикультуральному суспільстві. Дотримання прав уразливих груп населення у діяльності поліції. Особливості забезпечення прав дитини. Особливості забезпечення прав інвалідів. Поняття «інвалідність». Етнічний профайлінг та діяльність поліції. Поняття профайлінгу. Заходи протидії етнічному профайлінгу. Злочини на ґрунті ненависті. Забезпечення гендерної рівності у правоохоронній діяльності. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Поняття «гендерна політика». Гендерна демократія. Гендерна культура.

Поняття та зміст права на мирні зібрання. Історія становлення права на мирні зібрання. Свобода особи і право на мирні зібрання. Право на соціальну

комунікацію. Право на свободу мирних зібрань як засіб громадського контролю за діями та рішеннями суб'єктів публічної влади. Право на мирні зібрання в міжнародно-правових актах та практиці Європейського суду з прав людини. Основні принципи ОБСЄ у сфері організації та проведення мирних зібрань. Правові позиції Європейського Суду щодо розуміння позитивних обов'язків держави з охорони мирних зібрань. Підстави для заборони проведення мирного зібрання. Правове регулювання реалізації права на мирні зібрання за законодавством України. Реалізація суб'єктивного права на мирні зібрання: порядок, форми, строки, ознаки. Форми реалізації права на мирні зібрання: збори, мітинги, походи і демонстрації. Мирність як обов'язкова ознака зібрання. Повноваження суб'єктів владних повноважень щодо організації та забезпечення реалізації права на мирні зібрання. Етапи підготовки поліції до несення служби із забезпечення правопорядку під час проведення масових зібрань. Відповідальність за вчинення діянь, які перешкоджають у реалізації права на мирні зібрання. Склади злочинів та адміністративних правопорушень, які встановлюють відповідальність за перешкоджання реалізації права на мирні зібрання.

Тема 7. Контроль за дотриманням прав людини в правоохоронній діяльності.

Історія становлення європейського контрольного механізму захисту прав людини (Конвенції про захист прав людини і основних свобод із її змістом до внесення змін, передбачених Протоколом № 11 до Конвенції від 11 травня 1994 року). Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основних свобод від 13 травня 2004 року. Міжнародна система правоохоронних організацій. Структурні підрозділи ООН по захисту прав людини. Основні проблеми міжнародного співробітництва у сфері захисту прав людини.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Правоохоронна діяльність у демократичному суспільстві.	18	4	-	4	-	10	залік
Тема 2. Забезпечення прав людини в Україні.	18	4	-	4	-	10	
Тема 3. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	18	4	-	4	-	10	
Тема 4. Заборона катувань у правоохоронній діяльності.	16	2	-	4	-	10	
Тема 5. Свобода та особиста недоторканість у правоохоронній діяльності.	14	2	-	2	-	10	
Тема 6. Особливості захисту і дотримання прав окремих категорій людей. Забезпечення права на свободу мирних зібрань.	18	4	-	4	-	10	
Тема 7. Контроль за дотриманням прав людини в правоохоронній діяльності.	18	4	-	4	-	10	
Всього :	120	24	-	26	0	70	

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна (дистанційна) форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Правоохоронна діяльність у демократичному суспільстві.	16	2	-	-	-	14	залік
Тема 2. Забезпечення прав людини в Україні.	16	-	-	2	-	14	
Тема 3. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	16	2	-	-	-	14	
Тема 4. Заборона катувань у правоохоронній діяльності.	16	-	-	2	-	14	
Тема 5. Свобода та особиста недоторканість у правоохоронній діяльності.	20	-	-	-	-	20	
Тема 6. Особливості захисту і дотримання прав окремих категорій людей. Забезпечення права на свободу мирних зібрань.	16	2	-	-	-	14	
Тема 7. Контроль за дотриманням прав людини в правоохоронній діяльності.	20	-	-	-	-	20	
Всього :	120	6	-	4	0	110	

3.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Завдання що виносяться на самостійну роботу студентів	Література:
Тема 1. Правоохоронна діяльність у демократичному суспільстві.	
Правоохоронна діяльність: поняття та принципи. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини. Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення. Основні форми та методи діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.	3, 5, 6, 8; 1, 2, 7, 12, 14, 16-20.
Правовий статус, гарантії діяльності та відповідальність працівника поліції. Зміст державного контролю за діяльністю поліції. Нагляд органів прокуратури за діяльністю поліції та повноваження судових органів щодо здійснення контролю. Громадський контроль за здійсненням правоохоронної діяльності. Відомчий контроль за законністю діяльності правоохоронних органів.	6, 7; 1, 3, 5, 10, 11, 17, 18.
Багатоаспектний характер прав людини. Гуманізм – світоглядна основа прав людини. Права людини – як гуманізм сучасної епохи. Поняття гідності людини.	1-6; 7-9, 12, 21.
Людська гідність як фундаментальна основа прав людини. Людина як найвища соціальна цінність. Права людини та їх забезпечення – універсальна ідея інтеграції сучасного інформаційного суспільства, специфічна глобальна проблема.	1-6, 11; 1, 7-9, 11, 16, 17.
Міжнародні і національні причини актуалізації питання про права людини в нових історичних умовах. Права людини в діяльності правоохоронних органів.	2-8; 1-3, 5, 8-9, 14-20.
Тема 2. Забезпечення прав людини в Україні.	
Права людини в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Конституційний захист прав людини в Україні. Утвердження принципу пріоритетності невід’ємних прав людини у внутрішній і зовнішній політиці країни.	1-6; 1-3, 8, 9, 12, 16-18.
Взаємна відповідальність громадянина і держави. Визнання пріоритету міжнародних норм в галузі прав людини у національному законодавстві України.	1-6; 1-4, 9-12, 18-20.
Удосконалення діяльності органів держави по забезпеченню прав людини. Неурядові правозахисні організації України. Значення міжнародного права для реформування правової системи України. Розвиток національного законодавства в галузі забезпечення прав і свобод людини.	1-6; 1-3, 8, 9, 12, 16-18.
Право громадян звертатися до міжнародних організацій з метою захисту своїх прав і свобод. Реалізація конституційного права	1, 12; 1, 4, 8, 9, 16,

громадян на звернення до міжнародних органів з захисту прав і свобод людини.	20.
Порядок звернення до Європейського Суду з прав людини. Діяльність України на міжнародній арені з метою забезпечення прав людини. Вступ України до Ради Європи. Україна і Європейський Суд з прав людини.	1, 6, 11, 12; 1, 4, 7-9, 12, 16, 20.
Гуманітарна реформа як один із основних напрямів сучасної модернізації Основного Закону України. Особливості реалізації та впровадження гуманітарної реформи в Україні. Сучасні проблеми забезпечення прав людини в Україні.	6; 12, 14, 16.
Тема 3. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	
Основні напрямки міжнародного співробітництва в галузі прав людини. Поняття міжнародних стандартів з прав людини. Міжнародні принципи і норми в галузі захисту прав людини. Декларація ПАРЄ про поліцію(1979р.)	6; 7-9, 21.
Міжнародні конвенції з прав людини. Загальна Декларація прав людини. Міжнародна система захисту прав людини. Регіональне співробітництво держав у галузі прав людини. Віденська декларація і Програма дій» (1993). Європейська (1950), Американська (1969), Африканська (1981) – регіональні конвенції з прав людини.	6, 9, 12; 7-9, 22.
«Механізм розгляду індивідуальних скарг. Аналіз положень Конвенції про захист прав людини і основних свобод. Європейський Суд з прав людини в системі захисту прав громадян в Україні.	1, 6, 11; 3, 5, 7-9, 14, 20.
Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979 р.). Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.).	6; 5.
Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.). Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання (1975 р.).	1, 12; 8, 9, 16, 21.
Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання (1984 р.). Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню у будь-якій формі (1989 р.). Основні принципи поводження з ув'язненими (1990 р.). Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р.	1; 8, 9, 21, 22.
Тема 4. Заборона катувань у правоохоронній діяльності.	
Національні та міжнародні стандарти у сфері свободи від катувань. Доктрина «мінімального рівня жорстокості». Рішення у справі «Ованесян проти Вірменії». Катування, нелюдське та таке	1, 11; 4, 8, 9, 22.

поводження чи покарання, що принижує людську гідність.	
Форми забороненого поведіння. Правила Міранди. Безумовна заборона поганого поведіння. Кваліфікація поганого поведіння. Докази та принципи доведення. Вичерпання національних засобів правового захисту. Погане поведіння під час тримання під вартою. Застосування насильства під час затримання. Застосування засобів стримування. Умови утримання під вартою.	1, 6, 8; 2, 5, 7, 8, 10, 12, 16, 17.
Покарання. Призначення смертної кари. Смертна кара внаслідок несправедливого розгляду. Призначення кримінального покарання дитині. Тілесні покарання. Дисциплінарні покарання.	6; 2, 5, 8, 9, 10, 17.
Захист від поганого поведіння з боку приватних осіб. Криміналізація поганого поведіння та визначення складу злочину. Обов'язок здійснити розслідування (статті 3 та 13 Конвенції). Заходи по запобіганню поганому поведінню під вартою.	1, 6, 12; 2, 5, 8, 9, 10, 17.
Тема 5. Свобода та особиста недоторканість у правоохоронній діяльності.	
Право людини на свободу та особисту недоторканність: поняття, закріплення в національному законодавстві та підстави його обмеження.	6; 1, 2, 5.
Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність людини в діяльності судових і правоохоронних органів України (на основі практики Європейського суду з прав людини).	6, 10; 1, 2, 5, 6, 10.
Право на приватність: поняття та підстави його обмеження.	6; 10.
Тема 6. Особливості захисту і дотримання прав окремих категорій людей. Забезпечення права на свободу мирних зібрань.	
Рівність, толерантність і недискримінація у правоохоронній діяльності. Принцип недискримінації у роботі правоохоронця. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Інтолерантність. Дискримінація. Ксенофобія. Мультикультуралізм. Особливості комунікації/поведінки працівника Національної поліції в сучасному мультикультуральному суспільстві.	1-8; 1, 2, 8, 10, 21.
Злочини на ґрунті ненависті. Забезпечення гендерної рівності у правоохоронній діяльності. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Поняття «гендерна політика». Гендерна демократія. Гендерна культура.	6; 1, 5, 14, 16, 21.
Дотримання прав уразливих груп населення у діяльності поліції. Особливості забезпечення прав дитини.	2-6; 1, 2, 8.

Особливості забезпечення прав інвалідів. Поняття «інвалідність».	2-6; 1, 2, 8.
Етнічний профайлінг та діяльність поліції. Поняття профайлінгу. Заходи протидії етнічному профайлінгу.	7, 10; 2, 5, 6, 13, 16, 21.
Поняття та зміст права на мирні зібрання. Історія становлення права на мирні зібрання. Свобода особи і право на мирні зібрання. Право на соціальну комунікацію. Право на свободу мирних зібрань як засіб громадського контролю за діями та рішеннями суб'єктів публічної влади.	6; 14-17, 19.
Право на мирні зібрання в міжнародно-правових актах та практиці Європейського суду з прав людини. Основні принципи ОБСЄ у сфері організації та проведення мирних зібрань. Правові позиції Європейського Суду щодо розуміння позитивних обов'язків держави з охорони мирних зібрань.	10; 8, 21.
Підстави для заборони проведення мирного зібрання. Правове регулювання реалізації права на мирні зібрання за законодавством України. Реалізація суб'єктивного права на мирні зібрання: порядок, форми, строки, ознаки. Форми реалізації права на мирні зібрання: збори, мітинги, походи і демонстрації. Мирність як обов'язкова ознака зібрання. Повноваження суб'єктів владних повноважень щодо організації та забезпечення реалізації права на мирні зібрання.	6; 5, 7.
Етапи підготовки поліції до несення служби із забезпечення правопорядку під час проведення масових зібрань. Відповідальність за вчинення діянь, які перешкоджають у реалізації права на мирні зібрання. Склади злочинів та адміністративних правопорушень, які встановлюють відповідальність за перешкоджання реалізації права на мирні зібрання.	6, 7; 1, 2, 5, 6.
Тема 7. Контроль за дотриманням прав людини в правоохоронній діяльності.	
Історія становлення європейського контрольного механізму захисту прав людини (Конвенції про захист прав людини і основних свобод із її змістом до внесення змін, передбачених Протоколом № 11 до Конвенції від 11 травня 1994 року). Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основних свобод від 13 травня 2004 року.	1, 10; 8, 9, 21.
Міжнародна система правоохоронних організацій. Структурні підрозділи ООН по захисту прав людини. Основні проблеми міжнародного співробітництва у сфері захисту прав людини.	6; 7, 8, 21.

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення прав людини.
2. Цивільний контроль за здійсненням правоохоронної діяльності.
3. Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.).
4. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р.
5. Оперативно-розшукові заходи, що здійснюються виключно з дозволу (санкції) суду.
6. Нагляд за додержанням законів під час ведення оперативно-розшукової діяльності.
7. Міжнародно-правові стандарти застосування зброї у правоохоронній діяльності.
8. Основні види порушень прав людини при застосуванні заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності.
9. Порядок оскарження дій посадових осіб правоохоронних органів, що здійснили незаконне застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.
10. Відшкодування особі шкоди, заподіяної незаконним застосуванням правоохоронними органами заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.
11. Особливості правового становища неповнолітніх у кримінальному процесі.
12. Забезпечення у кримінальному процесі прав осіб, які не володіють державною мовою.
13. Права людини і правова держава.
14. Відповідальність держави перед людиною за свою діяльність.
15. Забезпечення права особи на свободу пересування.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Система правоохоронних органів у національному механізмі охорони та захисту прав людини.
2. Забезпечення прав людини як одне з основних завдань правоохоронних органів України.
3. Організаційно-правові засади державної політики України у сфері прав людини.
4. Основні напрямки державної політики в галузі прав людини.
5. Механізм забезпечення прав людини правоохоронними органами.
6. Міжнародно-правовий механізм забезпечення прав людини.

7. Обмеження прав людини під час здійснення державними органами функцій з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю.

8. Забезпечення прав підозрюваного та обвинуваченого (підсудного) за новим Кримінальним процесуальним кодексом України.

9. Особливості правового становища потерпілого у кримінальному процесі.

10. Місце і роль прокурора у процесі розслідування злочинів.

11. Презумпція невинуватості як фундаментальна гарантія прав суб'єктів кримінального процесу.

6. Методи навчання

Формування знань, вмінь та навичок забезпечується поєднанням лекційних та практичних занять з виконанням індивідуальних завдань та завдань для самостійної підготовки. При цьому на проведення лекцій відводиться 24 години, на проведення практичних занять 26 годин, та на самостійну роботу студентів 70 годин навчального часу.

Метою лекційного курсу «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» є ознайомлення студентів з основними поняттями, якими оперує зазначена дисципліна, розкриття змісту основних видів порушень прав людини під час здійснення уповноваженими державними органами правоохоронної функцій.

На практичних заняттях з дисципліни використовуються наступні методи навчання: стисле пояснення, аналіз, тренування студентів для придбання ними навичок у правильному формулюванні складних юридичних понять і категорій.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення навчальної літератури згідно з переліком, що додається до навчальної програми дисципліни та матеріалами лекційного фонду.

7. Питання, які виносяться на складання підсумкового контролю.

1. Поняття, ознаки та види прав людини.
2. Права людини і права громадянина.
3. Відмінність між поняттями прав і свобод.
4. Суб'єкти конституційних прав та свобод.
5. Права і свободи як міри можливої юридично значущої поведінки людини.
6. Теорії походження прав людини.
7. Співвідношення прав і свобод людини та громадянина з обов'язками та відповідальністю.
8. Структура прав і свобод людини та громадянина.
9. Українські ідеї про права, свободи та обов'язки людини і громадянина, їх закріплення в правових та інших документах.
10. Суспільство і держава: аспекти співвідношення. Поняття, ознаки та принципи громадянського суспільства.

11. Громадянське суспільство – середовище формування прав, свобод та обов’язків людини і громадянина в світі та в Україні.
12. Громадянське суспільство – проблеми та перспективи становлення в Україні.
13. Правова держава: поняття та основні принципи.
14. Пріоритет прав людини як визначальний принцип правової держави.
15. Гарантованість прав людини у правовій державі.
16. Взаємна відповідальність людини і держави у правовій державі.
17. Права людини і формування правової держави в умовах реформування політичного та економічного ладу в Україні.
18. Людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека як найвища соціальна цінність в Україні.
19. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини як головний обов’язок держави.
20. Відповідальність держави перед людиною за свою діяльність.
21. Основи правового статусу особи і громадянина як загальний конституційно-правовий інститут.
22. Принципи громадянства.
23. Підстави набуття та припинення громадянства.
24. Поняття правового статусу іноземців та осіб без громадянства.
25. Правове регулювання перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні.
26. Відповідальність іноземців та осіб без громадянства за порушення законів України.
27. Правовий статус біженців в Україні. Правовий статус іммігрантів в Україні.
28. Поняття та ознаки конституційних прав і свобод людини і громадянина.
29. Класифікація конституційних прав і свобод людини й громадянина.
30. Особисті права людини.
31. Політичні права та свободи людини і громадянина.
32. Соціально-економічні права людини і громадянина.
33. Екологічні права та свободи людини і громадянина.
34. Культурні права та свободи людини і громадянина.
35. Конституційні обов’язки людини і громадянина.
36. Поняття та структура механізму реалізації прав, свобод та обов’язків людини і громадянина на міжнародному та регіональному рівнях.
37. Міжнародний механізм реалізації прав, свобод та обов’язків людини і громадянина.
38. Регіональний механізм реалізації прав, свобод та обов’язків людини і громадянина.
39. Джерелознавча, термінологічна та методологічна основа дослідження ролі органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві.
40. Система органів державної влади у сфері забезпечення прав людини.

41. Механізм забезпечення прав людини і громадянина у процесі соціально-політичного реформування українського суспільства.
42. Юридичні гарантії захисту прав людини в Україні органами державної влади.
43. Місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина.
44. Поняття і класифікація механізмів охорони та захисту прав людини.
45. Суспільні та державні механізми охорони і захисту прав людини.
46. Поняття та складові механізму захисту прав людини, проголошених Конституцією України.
47. Зміст права на правову допомогу й законодавчі акти України, що передбачають необхідність подання кожному правової допомоги.
48. Поняття адвокатської таємниці та її зв'язок з немайновими правами людини.
49. Забезпечення прав людини як одне з основних завдань правоохоронних органів.
50. Організаційно-правові засади державної політики щодо прав людини в Україні.
51. Основні напрямки державної політики в галузі прав людини.
52. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини та протидії злочинності.
53. Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення.
54. Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення прав людини.
55. Цивільний контроль за здійсненням правоохоронної діяльності.
56. Поняття міжнародно-правових стандартів у галузі прав людини та правоохоронної діяльності, їх види, зміст та співвідношення з національним законодавством.
57. Загальна характеристика основних міжнародно-правових актів щодо забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.
58. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1979 р.).
59. Керівні принципи ефективного здійснення Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (1989 р.).
60. Декларація ПАРЄ про поліцію (1979 р.).
61. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою (1985 р.).
62. Декларація про захист усіх осіб від тортур та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання (1975 р.).
63. Конвенція проти тортур та інших жорстоких, нелюдських чи принижуючих гідність видів поводження та покарання (1984 р.).
64. Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню у будь-якій формі (1989 р.).
65. Основні принципи поводження з ув'язненими (1990 р.).

66. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх («Пекінські правила») 1985 р.
67. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила) 1990 р.
68. Діяльність прокуратури України по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
69. Діяльність Служби безпеки України по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
70. Діяльність інших правоохоронних органів (державних і недержавних) по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
71. Діяльність національної поліції по забезпеченню реалізації прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, її роль.
72. Функції та завдання національної поліції по реалізації та захисту прав, свобод та обов'язків людини і громадянина. Форми і методи діяльності національної поліції щодо забезпечення прав і свобод людини.
73. Додержання прав людини при здійсненні правоохоронної діяльності в межах кримінального процесу.
74. Додержання прав людини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності.
75. Поняття, завдання та принципи здійснення оперативно-розшукової діяльності.
76. Підстави для проведення оперативно-розшукових заходів.
77. Гарантії законності під час здійснення оперативно-розшукової діяльності.
78. Нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності.
79. Додержання права на недоторканність приватного життя, права на недоторканність житла та права на таємницю комунікацій при здійсненні оперативно-розшукових заходів.
80. Оперативно-розшукові заходи, що здійснюються виключно за рішенням суду, прийнятим за поданням керівника відповідного оперативного підрозділу чи його заступника.
81. Затримання правопорушника як обмеження права особи на особисту свободу та свободу пересування.
82. Види, підстави та строки затримання.
83. Тактика затримання правопорушників.
84. Відшкодування особі шкоди, заподіяної незаконними діями у процесі затримання.
85. Додержання прав людини при затриманні правопорушника.
86. Проблеми забезпечення прав людини при застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності.
87. Підстави, порядок та межі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності за законодавством України.

88. Міжнародно-правові стандарти застосування зброї у правоохоронній діяльності.

89. Основні види порушень прав людини при застосуванні заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї у правоохоронній діяльності.

90. Забезпечення прав людини і громадянина в адміністративній діяльності правоохоронних органів.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної

роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Студент, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна} \\ \text{кількість балів} \\ \text{(перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних} \\ \text{занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність студентів на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо студент не з'явився на підсумковий контроль (залік), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності студентів, становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Студент, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз –

викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Студентам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Студенти, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю та підсумкового контролю.

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 5 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
			Оцінка	Пояснення
12	97-100	Відмінно («зараховано»)	А	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
11	94-96			
10	90-93			
9	85-89	Добре («зараховано»)	В	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
8	80-84			

7	75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією–двома значними помилками.
6	70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не несуть істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками
5	65-69			
4	60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
3	40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21-40			
1	1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. зі змінами та доповненнями / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV з змінами та доповненням / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435->
3. Закон України «Про національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з змінами та доповненням / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5207-17> Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — Ст.502.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
8. Постанова Верховного Суду України „Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина” від 30 травня 1997 р. № 7 // <http://zakon1.rada.gov.ua>
9. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
10. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
11. Основні принципи та керівні положення, що стосуються права на правовий захист і відшкодування збитку для жертв грубих порушень міжнародних норм в галузі прав людини та серйозних порушень міжнародного гуманітарного права, затв. Комісією з прав людини ООН 25 липня 2005 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
12. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживання владою, прийнята Резолюцією 40/34 Генеральної Асамблеї ООН 29 листопада 1985 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

13. Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право. К.: Юстініан, 2007. 228 с.
14. Виконавча влада і адміністративне право / за заг. ред. В.Б.Авер'янова. К.: Ін-Юре, 2002. 668с.
15. Доктрина та практика захисту прав людини: навчальний посібник / Ю. С. Разметаєва. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 364 с.
16. Лазур Я. В. Забезпечення прав і свобод громадян України у сфері публічного управління: адміністративно-правовий механізм: монографія. Ін-т законодавства Верховної Ради України. Київ: Четверта хвиля, 2010. 283 с.
17. Публічне урядування, права людини і демократія: регіональний зріз євроінтеграції: монографія [Т.О. Карабін, Я.В. Лазур, М.В. Менджул, Трачук П.А. та ін.]; за заг. ред. М.В. Савчина. Ужгород: вид-во УжНУ «Говерла», 2015. 320 с.
18. Cassese A. A Plea for a Global Community Grounded in a Core of Human Rights. In *Realizing Utopia*. Oxford: Oxford University Press, 2012. P. 136–143.
19. Fuglistaler G. The Principle of Subsidiarity and the Margin of Appreciation Doctrine in the European Court of Human Rights' Post2011 Jurisprudence. Lausanne: IDHEAP, Institut de hautes etudes en administration publique, Universite de Lausanne. 2016. URL: https://serval.unil.ch/resource/serval:BIB_A4FA8A7A4A0B.P001/REF
20. Klatt M. Positive obligations under the European Convention on Human Rights. ZaoRV 2011. P. 691–718. URL: http://www.zaoerv.de/71_2011/71_2011_4_a_691_718.pdf
21. Donnelly, J. *Universal Human Rights in Theory and Practice* / J. Donnelly. – 2d ed. – Ithaca, New York: Cornell University Press, 2017. – 290 p.
22. History of the League of Nations (1919-1946). URL: [https://www.unog.ch/80256EDD006B8954/\(httpAssets\)/36BC4F83BD9E4443C1257AF3004FC0AE/%24file/Historical_overview_of_the_League_of_Nations.pdf](https://www.unog.ch/80256EDD006B8954/(httpAssets)/36BC4F83BD9E4443C1257AF3004FC0AE/%24file/Historical_overview_of_the_League_of_Nations.pdf)
23. Joseph S. The United Nations and human rights / S. Joseph, S. Kyriakakis // *Research handbook on international human rights law* / ed by S. Joseph, A. McBeth. – Cheltenham, UK ; Northampton, MA : Edward Elgar, 2010. – Pp. 1–35.
24. Стан захищеності прав, основних свобод і соціальних гарантій працівників ОВС України: монографія / Ю.Л. Белоусов, Д.О. Кобзін, Ю.О. Свеженцева та ін.; заг. ред. К.Б. Левченко.– К.: «Агенство «Україна», 2008. – 204 с.
25. Медведенко С.В. Поняття та форми громадського контролю за діяльністю національної поліції України. Прикарпатський юридичний вісник. 2019. № 2(27). С. 32–36.
26. Миронюк Р. Громадський контроль за діяльністю поліції : монографія. Дніпро : ДДУВС, 2020. 134 с.
27. Поклад О.В. Поняття та зміст громадського контролю за діяльністю поліції в Україні. Право і суспільство. 2016. № 2. С. 139–145.
28. Перерва Ю.М. Система інститутів забезпечення прав і свобод людини та громадянина / Ю. М. Перерва, Я. М. Троян // Проблеми сучасної

- поліцейстики : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ. – Харків : ХНУВС, 2021. – С. 181-184.
29. Перерва Ю. М. Забезпечення прав та свобод людини і громадянина : теоретико-правовий аспект / Ю. М. Перерва, Я. М. Троян // Матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. : «Захист прав людини міжнародний та вітчизняний досвід», м. Київ, 16 травня 2019 року / Нац. академ. прокурат. Укр. К : НАПУ, 2019. – С. 483-487 ISBN 978-617-7500-81-9 http://napu.com.ua/materialy/zahust_prav_ludunu.pdf
30. Посібник «Інструменти громадського контролю від групи громадського спостереження «ОЗОН». Моніторинг суду» /за загальною редакцією В. Рибак – Київ, 2016 р. – 96 с.

Допоміжна

1. Борейко А. Конституційно-правовий механізм захисту прав особи: поняття та сутність / А. Борейко // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. – 2019. – Т. 24. Вип. 2(35). – С. 58-65.
2. Гончаров В. Презумпція про права людини та презумпція конституційності нормативних актів / В. Гончаров // Право України. – 2015. – № 2. – С. 175-185.
3. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2009. – 218 с.
4. Нелін О. Конституційний механізм захисту основних прав і свобод людини і громадянина в правовій доктрині України /О. Нелін // Юридична Україна . — 2016. — № 5-6. — С. 9-14.
5. Права людини у фокусі новітньої історії. / За ред. Є. Ю. Захарова. — Харків: Права людини, 2013. — 420 с.
6. Проти катувань. Міжнародні механізми запобігання катуванням та поганому поводженню – Харків: Права людини, 2007. – 400 с.
7. Рабінович П. Основоположні права людини: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження та викладання / П. Рабінович // Право України. — 2015. — №2. — С. 9-24.
8. Троян Я. Інститут забезпечення конституційних прав і свобод: поняття, основні ознаки /Я. Троян// Підприємництво, господарство і право. – 2018. – № 6. – С. 210-215.
9. Чудик Н.О. Децентралізація влади шлях до народовладдя // Актуальні проблеми правознавства — 2016. – Випуск 1. – С. 78-83.
10. Чудик Н.О. Судова реформа – вагомий крок до Європейського правосуддя // Актуальні проблеми правознавства — 2017. – Випуск 3. – С. 193-196.
11. Чудик Н.О. Трансформація прав людини в умовах глобалізації суспільства // «Globalizacja droga ku przyszłości»/ Н.О.Чудик. - Redakcja: dr. Matgorzata Kotecka, ks.prof. Dr.hab. Jan Zimny. – Stalowa Wola. – 2017. - (p. 365-375), (розділ в міжнародній колективній монографії).

12. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини. Навчальний посібник. – Київ: Видавництво «ФОП Голембовська О.О», 2018. – 168с.
13. Юзефів А. Конституційні гарантії забезпечення прав і свобод людини й громадянина / А. Юзефів// Порівняльно-аналітичне право. – 2018. – № 1. – С. 74-77.
14. Cranston Maurice. Human Rights: Real and Supposed / Maurice Cranston // Political Theory and the Rights of Man [edited by D. D. Raphael]. —Bloomington: Indiana University Press, 1967. — Pp. 43-51.
15. Clapham, A. Human Rights: A Very Short Introduction / A. Clapham. – Oxford: Oxford University Press, 2017. – 3 193 p.
16. Дементов В.О., Лук'янихіна О.А. Формування позитивного іміджу сучасної поліції. Право.UA: науково-практичний журнал, 2023.№2 – с. 181-185. DOI: 10.32782/LAW.UA.2023.2.29

Інформаційні ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.mvs.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
3. <http://www.sbu.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Служби безпеки України.
4. <http://www.sts.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Державної податкової служби України.
5. <http://www.gr.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.